

Polazník

Noviny
obce Papradno

Ročník XVIII

4/2020

Dedina roka 2019

december

Štvrťročník

Milan Rúfus

Vianočná koleda

V mestečku Betleme
v jasličkách na slame
leží to dieťaťko,
na ktoré čakáme.

Anjeli bez krídel,
Boží i človečí.

Nikto ho nevidel,
každý ho dosvedčí,
darček mu nesieme tam ...

A ja mu do diaľky
srdiečko posielam
namiesto hrkálky.

Slovo starostu

Vážení spoluobčania, milí čitatelia!

Druhá vlna je tu

V minulom článku som vyslovil nádej, že II. vlna epidémie sa u nás neprejaví a nebude už ovplyvňovať náš život, no objavila sa a stále prináša so sebou problémy. Museli sme absolvovať celoplošné testovanie a vzhľadom k zvýšenému percentu pozitívnych ľudí to boli u nás tri kolá. Žiaľ, za tretie kolo si môžeme sami, nakoľko pri dohľadaní kontaktov nakazených v 2. kole sa zistilo, že sa stretli s ľuďmi, ktorí boli pozitívni už v 1. kole, no nedodržiavali karanténu. Celé testovanie sa podľa môjho názoru minulo účinku, nakoľko neexistoval kontrolný mechanizmus na dodržiavanie karanténnych opatrení. Bojujeme so základnou chorobou a aj keď u veľkého množstva ľudí sa významne neprejavila, sú takí, ktorým narobila veľké problémy. Celú situáciu zhoršujú rozhodnutia a opatrenia najvyšších predstaviteľov vlády, ktoré sú chaotické, neodborné a v rozpore s vyjadreniami odborníkov a v konečnom dôsledku prinášajú nervozitu, neistotu a vytvárajú prirodzený odpor ľudí. A to nesmieme zabudnúť na ekonomický a sociálny dopad, ktorý sa začne ešte viac prejavovať, čím dlhšie bude táto situácia trvať. Najviac ma mrzí zatvorenie škôl. Nemali sme žiadne výrazné problémy na škole a takmer rok sú žiaci doma a to nie je dobre.

Nebol to bežný rok

Máme na mysli obmedzenia týkajúce sa pandémie Covid-19. Nemohli sme sa voľne stretávať a navštevovať, deti sa často učili z domu, zvykali sme si na nosenie rúšok, ba ani účasť na svätej omši nebola úplne samozrejmosťou. Toto všetko ovplyvnilo naše sociálne kontakty, ale aj našu psychiku.

Je tu koniec roka. Pre mnohých to bol výnimočný rok aj z iných dôvodov – svadba, narodenie dieťaťa, nový domov či, žiaľ, aj úmrtie niekoho blízkeho.

Tak beží život.

Želáme vám v novom roku, aby ste ho prežili pokojne a radostne so svojimi rodinami, aby nás ani ochorenia, ani príkazy nezabavovali človečenstva, aby sme vždy mali nádej do budúcnosti.

Redakcia

Obdarovaní klienti v Centre sociálnych služieb v Papradne.

Život sa nezastavil

Aj napriek tejto nepriaznivej situácii budujeme v obci, čo sa dá v rámci možností. V kotolni kultúrneho domu už kúrime novým kotlom na peletky, dym z komína už nie je čierny a štipľavý a v okolí už nepadajú sadze. Budova ešte nie je celá zateplená, ale snažíme sa nastaviť kúrenie tak, aby to bolo aj finančne únosné a postačovalo potrebám nájomníkov. Chceli by sme prenajať všetky priestory, ktoré sa v rámci tejto budovy prenajať dajú, aby sa efektívne využívala a tým klesnú náklady na prevádzku tohto veľkého objektu. Štát nám dofinancoval úbytok na podielových daniach s tým, že sa tieto peniaze preinvestujú do konca roka a budeme ich splácať ako bezúročný úver, tak sme sa rozhodli ešte zatepliť a zrekonštruovať časť kinosály aj s renováciou pódia. Pred kostolom sa nám podarilo zabezpečiť vodorovné dopravné značenie, ktoré zlepšilo situáciu s bezhlavým parkovaním na tejto ploche. Bezohľadným parkovaním dochádzalo k blokovaniu schodiska, ako aj cesty popred kostol a autobus nemal kde zastaviť. Cestujúcim zastavil na hlavnej ceste, čím sa

zvyšovalo riziko nehody. Ak sa toto značne nebude dodržiavať, budeme to riešiť v spolupráci s políciou. Pred Dušičkami nám začali autá jazdiť až za kostol k bráne na cintorín a podaktorí si vyvážali výzdobu až na cintorín. Keď som vodiča upozornil, že na cintorín sa nesmie jazdiť autom, tak sa cítil dotknutý, že načo tam tá cesta je, keď on sa tam zmesť so svojím autom a tie dva vence, čo mal, nemusí niesť v rukách. Je to na zamyslenie, že aj na takomto mieste sa ukazuje naša sebeckosť, bezohľadnosť a neúcta. Vzhľadom k takýmto prípadom sme osadili parkovací stĺpik do brány ku kostolu, no aj ten niekto vyvalil autom, aby sa dostal až k cintorínu. Boli sme nútení zavesiť tam reťaz, ktorú musíme teraz podliezať, no autá už nepoškodzujú kostol a priestory pri dome smútku. Žiaľ, situácia s vybudovaním prístupovej cesty a parkoviska k cintorínu sa napriek maximálnej snahe urobiť dobrú vec dostala do slepej uličky vďaka jedinému človeku, ktorý je vlastníkom chátrajúceho humna pri kostole.

Pokračovanie na str. 2

Slovo starostu

Pokračovanie zo str. 1

Komunitné centrum už slúži

Podarilo sa nám vybudovať komunitné centrum pri bytovkách pod Hôrku. Vyrožili sme tam priestor zatrávňovacími tvárniciami s ohniskom uprostred, lavičky a vyvýšené záhony. Verím, že bytovkári sa budú o tieto priestory starať a využívať ich na akcie a stretnutia, ktoré budú utužovať medzilidské vzťahy, a pestovaním kvetov a zeleniny v záhonoch dokážu aj v deťoch vybudovať vzťah k takýmto v minulosti bežným veciam.

Vodovod s problémami

Dokončili sme vodovod pod Holým vrškom. Do konca roka by sme ho chceli skolaudovať podľa počasia v jarných mesiacoch sa môžu ľudia napájať. Počas I. etapy sa hneď pri výkope osádzali aj navrtavacie pásy pre prípojky k rodinným domom, no vzhľadom k tomu, že niektorí jednotlivci sa po dodaní týchto pásov nedostavili podpísať zmluvy na vodárne, tie nám ich odmietli dať vopred. Teraz sa bude musieť pri budovaní prípojky hlavné vedenie nanovo odkopávať a navrtavací pás sa bude dodatočne montovať.

Vzhľadom k pandemickým opatreniam, ale aj počasiu sa nám v poslednej chvíli podarila realizácia výmeny radiátorov v Domove sociálnych služieb aj s montážou termostatických hlavíc, tak verím, že aj toto bude krok k úspore.

Triediť a menej platiť

V budúcom roku sa vzhľadom k zhoršujúcej situácii s odpadmi nevyhne zvýšeniu poplatku za smeti, nakoľko štát nás chce zvýšením poplatku za skládovanie dotlačiť k zvýšeniu separovania. Zberové spoločnosti budú povinné odpad z populnic dotriedňovať a tieto náklady sa tiež premietnu do našich poplatkov. Máme už pripravený spôsob, ako dokážeme vyhodnocovať jednotlivé domácnosti, a na základe množstva vyseparovaného odpadu budeme upravovať aj poplatky a postupne na tento systém v budúcom roku nabehne. Kto viac vyseparuje, menej zaplatí.

Myslíme na druhých

V týchto pár riadkoch je toľko negatívnych vlastností jednotlivcov, a to neopisujem problémy, ktoré

riešime pri oplotení pozemkov, vytyčovaní hraníc pozemkov, opravách hrobových miest, dopatrovaní starkých, ktorým treba doplácať pri umiestnení do domova, a pri dennodennom chode obce. Pre pár centimetrov pozemku, pre pár desiatok eur, pre svoje pohodlie dokážeme prerušiť vzťahy v rodine i kamarátske putá, no nemali by sme zabudnúť, že nakoniec nám zostane priestor 2x1 meter na cintoríne a to, čo nám tam dajú tí, ktorí nás odprevadia na poslednej ceste. Pred nedávnom mi jeden chlap z pohrebnej služby povedal: „Nie je rozdiel medzi zlým a mŕtvym, tí okolo neho trpia, ale on si to neuvvedomuje“. Až po chvíli som si uvedomil, aký kus pravdy v tom je. Našťastie, je viac takých, ktorí dokážu pomôcť. Dokážu urobiť niečo dobré pre druhých. Svojou prítomnosťou, schopnosťami a nadaním dokážu robiť život krajším všetkým okolo a hlavne tým, ktorí pomoc potrebujú. Teším sa, keď sa nám na úrade hromadia vianočné balíčky pre starkých do domova, ako aj z toho, ako sa rýchlo rozobrali srdiečka zo stromčeka v kostole, cez ktoré dokážeme aspoň cez Vianoce potešiť tých, ktorí si nemôžu štedré Vianoce z finančných dôvodov dovoliť.

Vírus obmedzuje

Blíži sa koniec tohto roka označeného korunou a obmedzeniami s ňou súvisiacimi. Každý z nás môže tento vírus dostať, no je na nás, či ho budeme šíriť ďalej, alebo hneď, keď sa cítíme zle, dodržíme karanténu a eliminujeme ďalšie šírenie. Verím, že spoločnými silami to zvládneme a čoskoro prídu dni, keď dáme spoločný sprievod masiek, stretne sa v niektorom z papradňanských zariadení pri pive, dobrej jahňacinke na Kolibe a spolu s naším Podžiaranom zaspievame tak pekne ako na hodovej omši.

Vďaka

Nebudem jednotlivito ďakovať ľuďom, ktorí pomáhajú pri chode a skrášľovaní nášho Papradna, lebo ich je veľa, ale som rád, že títo ľudia tu sú a zlepšujú každodenný život nám ostatným.

Všetkým prajem krásne a požehnané Vianoce, šťastné vykročenie do prichádzajúceho roka 2021, aby ste mali každý deň dôvod na úsmev a čo najmenej starostí a problémov po celý rok.

Ing. Roman Španihel

Celoplošné testovanie v Papradne

V obci Papradno sa počas dvoch po sebe nasledujúcich týždňov uskutočnilo celoplošné testovanie na COVID-19. Zriadené boli dve odberné miesta. Počas prvého termínu (30.10. – 1.11.) sa išlo otestovať 1542, z toho bolo 26 pozitívnych. Nakoľko bol výskyt ochorenia počas prvého kola nad 1 % (konkrétne 1,68 %), museli si obyvatelia Papradna testovanie zopakovať. Testovanie okrem pozitívnych prípadov odhalilo aj rôznu stupeň zodpovednosti ľudí a výnimkou neboli ani takí, ktorí následnú karanténu vedome nedodržiavali. To sa odrazilo aj pri číslach z druhého kola. Z 1 503 ľudí bolo 22 pozitívnych (1,46 %). Následne sa v Papradne zriadili odberné miesta do tretice s tým rozdielom, že toto kolo bolo úplne dobrovoľné. Zúčastnilo sa ho približne 420 ľudí a z toho bolo 7 pozitívnych prípadov. Napriek rôznym názorom a postojom k testovaniu, ktoré bolo sprevádzané nepresnými a rýchlo sa meniacimi informáciami a často aj dezinformáciami, je dôležité nezabudnúť chrániť nielen zdravie svoje, ale aj druhých.

Ďakujeme všetkým zdravotníkom, administratívnym pracovníkom, dobrovoľníkom, ktorí boli ochotní pomôcť a vystavili sa riziku, aby pomohli chrániť zdravie iných. Vďaka aj ľuďom, ktorí boli počas všetkých troch kôl disciplinovaní a ohľaduplní.

(zb)

Matričné okienko

* Víťame vás

Filip Nociar

Klára Mušková

Zomreli

Jozef Macháč (1940) 26.9.

Libor Trúchlik (1930) 7.10.

Libertína Vaštíková (1946) 21.10.

Vilma Šamajová (1945) 23.10.

Anastázia Belušiková (1930) 26.10.

Anton Vatolík (1952) 16.11.

Terézia Majšíková (1928) 30.11.

Štefan Hároník (1931) 30.11.

Jozefa Šišťiková (1945) 3.12.

Ľudmila Kališíková (1933) 11.12.

Svadby

17. 7.

Nouri Jascha

a Mgr. Andrea Levčíková

11. 9.

Matúš Béreš

a Mgr. Lenka Brezničanová

10. 10.

Michal Moťovský

a Simona Kapráliková

Pod'akovanie

Vedenie spolu s obyvateľmi CSS obce Papradna ďakujú starostovi a poslancom obce za odsúhlasenie a zabezpečenie výmeny radiátorov v ubytovacej časti zariadenia.

Táto výmena ušetrí časť nákladov na vykurovanie a spríjemní a aj skvalitní život našich seniorov.

Pod'akovanie

TJ Žiar Papradno ďakuje hráčom, trénerom, rodinným príslušníkom a všetkým športovým fanúšikom za športové výkony a podporu počas COVIDOM ovplyvneného roka 2020. Poďakovanie patrí aj funkcionárom TJ za ich dobrovoľnú a obetavú prácu pri údržbe areálu i administratívnej činnosti počas celého roka. Osobitne sa chceme poďakovať starostovi obce a obecnému zastupiteľstvu za finančný príspevok na činnosť TJ. Nech prichádzajúci rok 2021 naplní vaše túžby a predsavzatia.

Vedenie TJ Žiar Papradno

Koľko lásky sa zmestí?

Starkým v Centre sociálnych služieb Obce Papradno rozžiarili očka a mnohým sa aj slza zaleskla na krajíčku. Každý starký a starká dostali darček pri podujatí Koľko lásky sa zmestí do krabice od topánok? Vďaka ľuďom s veľkým srdcom sa im mohli doručiť krásne zabalené krabičky od topánok, ktoré ukrývali drobnosti na zahryznutie, zahriatie či na potešenie a najmä veľa lásky. Spolu sa na obecnom úrade zhromaždilo 76 krabičiek. Väčšina putovala do domova dôchodcov a zvyšok bol roznesený starším a osamelým spoluobčanom v Papradne. Ďakujeme všetkým, ktorí zbierku pripravili. (zb)

Pod'akovanie

Vedenie i klienti CSS obce Papradno srdečne ďakujú Farskej charite Papradno aj všetkým spoluobčanom, ktorí sa podieľali na celoslovenskej akcii Koľko lásky sa zmestí do krabice od topánok? Všetkým našim klientom boli dňa 9. decembra 2020 odovzdané vkusne zabalené či vyzdobené krabice od topánok plné prekvapení, veď každý darček bol jedinečný. Aj tento rok, a najmä tento rok, keď naši starkí sú odstrihnutí od svojich blízkych, ktorí ich nemôžu chodiť navštevovať, a keď sa im nesmierne žiada v tomto predvianočnom čase mať svojich blízkych aspoň chvíľu pri sebe a nežiť s pocitom osamelosti, vyvolali darčeky šťastný výraz na ich tvárach, ba objavili sa aj slzy dojatia. A úprimné slová vďaka pre tých, čo darčeky pripravili, nemali konca.

Komunitná záhrada Luhy už vyrástla

Pri bytovkách pri futbalovom ihrisku vyrástlo komunitné centrum. Pribudli tam vyvýšené záhony, lavičky z masívu, nájomníci si počas spoločnej brigády vykosili a upravili okolie, zasadili ovocné stromy a kry. Zapojili sa všetky vekové kategórie a nechýbali ani malí škôlkárikovia, ktorí mali zo sadenia a polievania stromčekov obrovskú radosť. Miesto, kde sa budú môcť nájomníci stretávať, tráviť voľný čas a pestovať okrem ovocia, zeleniny a bylín aj dobré susedské a medziludské vzťahy, už teraz plní svoj účel. Dokazuje to účasť na brigáde, dobrá atmosféra, ktorá tam počas nej vznikla, a aj následná starostlivosť o vysadenú zeleň. (zb)

Drevený odpad, ako ďalej?

Na zbernom dvore sa nám hromadí stále viac a viac dreveného odpadu. Asi neviete, že za likvidáciu tohto odpadu musíme platiť a tieto náklady sa nám začínajú pohybovať v tisíckach eur za rok. Na zbernom dvore ho musí niekto naložiť na auto, zaviezť do firmy do Dubnice nad Váhom, ktorá ho spracúva - doprava 160€. Tam ho kontrolujú a odvážia. Za drevený odpad, ktorý sa dá spracovať, zaplatíme 46€ za tonu. Drevo, ktoré je hnilé a nespracujú ho, sa odváža na skládku a tam platíme 69€ za tonu. Sme pohodlní a je jednoduchšie zaviezť tento odpad na zberný dvor, ako ho doma porezať a spáliť. Nie sú to vyhodnené peniaze za drevo, ktoré by sa dalo spracovať doma? (zb)

Viachlasný spev v publikácii

Viac ako šesťročná aktívna práca vedúcich folklórnych skupín pôsobiach v Štiavnickej, Marikovskej a Papradnianskej doline pri zbieraní a zapisovaní piesní, zvykov a nárečia z Javorníckych obcí priniesla ďalšie ovocie. Obec Papradno vydáva druhé vydanie publikácie Autentické hodnoty v Javorníkoch ukryté s podtitulom Viachlasný spev vo vybraných obciach. Jej vydanie bolo realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Publikácia bude k dispozícii na Obecnom úrade v Papradne na konci januára 2021.

Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici vydáva novú publikáciu Štefana Meliša s názvom Moje starosvetké Papradno. „Autorom knihy je Štefan Meliš (1928) - výrazná osobnosť kultúrneho života na Považí. Publikácia pozostáva vo vnútornej kompozícii z dvoch Melišových materiálov: zo spisu Papradno v dobe minulej a Spomienky na Podhúboč“, priblížila Petrovna Rágulová, riaditeľka Vlastivedného múzea v Považskej Bystrici. Veľkým prínosom je podľa riaditeľky múzea pestrá fotodokumentácia tradičnej kultúry obce, na ktorej sa podieľali významné etnologické pracovníci. Publikácia vychádza s finančnou podporou Fondu na podporu umenia a Trenčianskeho samosprávneho kraja. Kni-

Štefan Meliš
MOJE STAROSVETSKÉ
PAPRADNO

VLASTIVEDNÉ MÚZEUM V POVAŽSKEJ BYSTRICI
v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja

u. fond na podporu umenia

Čaká nás sčítanie obyvateľstva

Povinnosť sčítať sa vyplnením sčítacieho formulára majú všetci obyvatelia Slovenskej republiky. Pre účely sčítania sa obyvateľom rozumie každý, kto má v Slovenskej republike trvalý, prechodný alebo tolerovaný pobyt. Obyvateľom sa zároveň rozumie aj občan Európskej únie, ktorý má na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt. Za neplnoletého obyvateľa a za obyvateľa, ktorý nie je spôsobilý na právne úkony, má povinnosť vyplniť sčítací formulár jeho zákonný zástupca. Všetky údaje, ktoré obyvateľ uvedie v sčítacom formulári, sa musia vzťahovať k rozhodujúcemu okamihu sčítania, ktorým je poľnoc 31. decembra 2020 na piatok 1. januára 2021. Sčítanie obyvateľov bude v dobe od 15. februára 2021 do 31. marca 2021. Obyvateľ bude mať na zapojenie do sčítania sa šesť kalendárnych týždňov. (ap)

SODB 2+21 SČÍTANIE OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV

Duchovné slovo

Milí bratia a sestry, čitatelia Polazníka,

nachádzame sa v období adventu, času prípravy na Vianoce, čiže narodenia Ježiša Krista. Je to čas radosti, veselosti, ale i stresu z príprav. Čo za obdobie je Advent a Vianoce? Čo, my kresťania, slávime počas tohto obdobia? Ako to všetko začalo? Malé, ale významné mesto Betlehem sa nachádzalo 11 kilometrov od Jeruzalema a bolo významným miestom prorokov. Obetoval a modlil sa tu i prorok Samuel, pochádzal z neho aj kráľ Dávid. Prorok Micheáš 800 rokov pred narodením Ježiša Krista predpovedal, že práve z tohto mesta vzíde ten, ktorý bol už od počiatku. O niekoľko storočí neskôr prišlo obdobie cisárstva a s ním spojené aj nepokoje. Cisárom sa stal Augustus, ktorý nariadil sčítanie ľudu, čo vyvolalo nepokoje. Cisár toto nariadenie vydal preto, aby zistil, koľko ľudí sa nachádza v ríši, aby im tak mohol vyrubiť dane. Ježiš a Mária však neboli rebeli, poslúchli nariadenie vrchnosti a išli sa dať zapísať. V tomto čase Mária bola tehotná. V Betleheme porodila chlapca, ktorému dala meno Ježiš. Už od narodenia nebolo pre Máriu a Jozefa ľahké ochrániť Ježiša. Vtedajší kráľ Herodes sa preľakol zvesti o narodení nového kráľa, a preto dal v Betleheme pozabíjať všetkých chlapcov do dvoch rokov.

Tieto dve udalosti prebiehajú počas celých dejín: strach a peniaz. Narodenie Ježiša sa stalo komerčným sviatkom. Kedysi to bol deň, kedy sa stretli kresťania, ľudia, ktorí veria a hlásajú Krista, aby si pripomenuli deň narodenia Pána. V dedinách a mestách mali živý betlehem. Domy kresťanských rodín zdobil veniec z rôznych ihličnanov. Veniec z ihličnanov ako vavrín, borovica, céder alebo cezmina mal symbolický význam: vavrín znamenal víťazstvo nad utrpením, borovica nesmrteľnosť a céder silu a uzdravenie, cezmina pripomínala trňovú korunu. Okrúhly tvar venca symbolizoval večnosť Boha a večný život v Kristovi, lebo kruh nemá začiatok a ani koniec. Šišky, oriešky alebo semienka boli symbolom života. Všetko vyjadrovalo nesmrteľnosť duše a nový, večný život v Kristovi. Štyri sviečky reprezentovali týždne adventu a svetlo predstavovalo Krista, Svetlo sveta. Neskôr, v 19. storočí, pribudol i stromček.

Dnes má stromček najmä estetickú funkciu. Terajší rok 2020 ponúka ľuďom, aby si naň zavesili rôzne nové dekorácie, a to od plyšových pelikánov až po malé napodobeniny Coca-cola fľašiek. Mnohí sa predbiehajú v tom, čo bizarnejšie si na svoj stromček zavesia. Nehovoriac, že reklamy na ozdoby sú minimálne od začiatku novembra (možno môžeme byť radi, že vďaka lockdownu nie od septembra). Reklamy ako by chceli ľuďom, ktorí dnes sedia pred televíziami, vložiť do hláv iné myšlienky, nainfikovať ich niečím veselším, ako je len byť doma, nezhrmažďovať sa na iných miestach.

Darčeky kedysi boli skromné – uštrikovaný sveter, knižka, nové topánky alebo hračky, ktoré zmaštroval otec. Dnes dostávame do schránok letáky, kde nájdeme hračky od výmyslu sveta. Aby reťazce ľudí ešte viac pritiahli, apelujú na inteligenciu ich detí: kúpte si toto, vaše dieťa bude múdrejšie, táto hračka rozvíja logické myslenie. Ľudia, sediac doma, rozmyšľajú, akú hračku dieťaťu kúpiť, aby raz boli naňho pyšné, že to niekam dotiahlo, že sa postarali o jeho vzdelanie. Samozrejme, aj to patrí k Vianociam. Nemôžeme však zabúdať na pravý zmysel Vianoc a nahradiť ho niečím krátkodobým. Dieťa sa možno s hračkou zahrá: raz, dvakrát. Ale našu prítomnosť, to, ako sme s ním trávili tieto dni, to si zapamätá navždy.

Tradičné slávenie Božieho narodenia už pomaly zaniká. Žijeme rýchlym spôsobom života. Veľkú snahu v tom majú aj médiá. Vtedajší strach, ktorý mal Herodes, keď sa bál, že mu Ježiš zoberie všetku slávu, ako keby prešiel i na ne. V televízii sú počas Štedrého dňa filmy so Santa Clausom, ktorý si hľadá pani Clausovú, o deťoch, ktoré dostali ponaučenie od čerta, ale len málokedy v nich nájdeme zmienku o dieťati menom Ježiš. Ježiš prežil časť svojho detstva v Nazarete. Bola to menšia dedinka z čias doby železnej, ktorá čo-to už prežila. Mnohí sa z nej smiali – či môže z tejto dedinky byť niečo dobré? Ale Mária s Jozefom si vybrali práve toto miesto na výchovu Ježiša. Preto Ježiša nazývali i Ježiš Nazaretský. Prečo práve táto dedinka? Bola to dedinka, kde ľudia žili v harmónii, kde sa nedali zlákať okolitým svetom. Žili si svoje

zvyky, svoje tradície. Nevadilo im, že žijú na dedine, kde nie sú paláce, kúpele, obchodíky s oblečením, sochy vládcov podľa najnovšej módy, doby a vkusu. Dedina, pre mnohých považovaná za „nemodernú,“ stala sa významnou v celej histórii ľudstva. Všimnime si ďalšiu vec z príbehu o narodení Ježiša: Jozef a Mária rozprávajú veľmi málo. Sú to ľudia, ktorí sú vždy ochotní konať v prospech Ježiša. Miesto rozprávania konajú. Svojím životom nám dávajú príklad. Jozef prijíma Ježiša, čím sa stáva jeho otcom podľa svetského zákona. Ježiš sa tak legálne stáva Dávidovým synom. Je to krásny príklad spolupráce Boha a človeka. Človek koná, čo zákon umožňuje, a Boh dopĺňa človeka v tom, na čo človek sám nestačí. Jozef a Mária veľa nerozprávajú, ale ich skutky hovoria za nich. Anjel pozdravil Máriu slovami Zdravas, teda Raduj sa. Vianoce sú o radosti, že sa narodil Kristus Pán. Nezúfajme, že musíme byť doma a nemôžeme behať po obchodoch a zháňať veci, ktoré sme nestihli počas uplynulých dní. Buďme radi, že sa môžeme hlbšie zamyslieť nad významom týchto dní, že môžeme kontemplanovať tajomstvo narodenia Pána. Naša viera nech je silnejšia, pevnejšia, ako bola. Symbolom nám môže byť i Bazilika Narodenia Pána, ktorá bola postavená v 4. storočí na mieste maštalíky, kde sa narodil Kristus. Bazilika na rozdiel od iných kresťanských pamiatok nikdy nebola zničená. Stojí dodnes. Obdobie adventu a Vianoc sú dňami, kedy Boh vstupuje do sveta, k ľuďom, ktorí ho k sebe pustia. Boh, ako nám pripomína emeritný pápež Benedikt XVI., si vybudoval prýbýtok medzi nami, stal sa jedným z nás s telom a krvou, ako máme my. Nedržme sa karikatúry slobody, kedy môžeme všetko – neničme tradície v mene slobody umenia, inak táto skreslená sloboda na-

vždy prenikne naše životy. Čím sme väčší, múdrejší, tým sme ohrozenejší. „*Budúcnosť cirkvi nemôže a nebude utváraná tými, ktorí iba vyrábajú recepty, ktorí sa len prispôbujú danej situácii, ktorí iba kritizujú druhých, ale seba pokladajú za neomylné meradlo. Nebude utváraná tými, ktorí vždy volia pohodlnejšiu cestu, ktorí sa vyhýbajú utrpeniu. Bude utváraná iba silou tých, ktorí majú hlboké korene a ktorí žijú z čistej plnosti svojej viery.*“ (Benedikt XVI.)

Obdobie adventu a Vianoc by malo byť pre nás časom modlitby. Väčší dar ako nám dal Boh, nemôžeme darovať. Pripravme sa preto naň. Využime tento čas ticha na modlitbu. Nebuďme ako loď bez Ježiša – vpustíme Ježiša k sebe. Neplavme sa bez neho. Narodenie Krista nie je udalosť, ktorá sa stala, nepatrí už do minulosti. Táto udalosť patrí do prítomnosti aj budúcnosti. Prichádza Spasiteľ, pred ktorým sa musíme zohnúť každé koleno v nebi, na zemi i v podsvetí, a každý jazyk musí vyznať, že on je Pán (porov. Flp 2,10-11).

V stretnutí s Kristom objavujeme tajomstvo svojho života. Ježiš prevyšuje všetky dary ľudstva, zostane navždy, cez všetky historické obdobia.

To, čo bolo pre nás mnohých samozrejme, v tomto období sa stalo nedosiahnuteľné – kostoly boli zatvorené. Bolo to obdobie, kedy sme sa mohli cítiť ako ľudia z Ježišovej doby, ktorí čakali na Mesiáša. Táto doba akoby nám chcela pripomenúť, pre čo a na čo žijeme. Všetko materiálne je pomíjateľné, nepodstatné. Sústreďme sa na to podstatné. Nechajme pôsobiť ticho, aby nás mohol preniknúť Boží hlas. Modlím sa za vás, aby ste prežili toto obdobie v pokoji, láske a porozumení, a želám vám milostiplné prežitie týchto dní.

Mgr. Martin Hruška
farár – administrátor

Ďakujeme...

Farská charita v Papradne veľmi pekne ďakuje ľuďom, ktorí sa zapojili do potravinovej zbierky v predajniach Coop Jednota Papradno. Vybieralo sa veľké množstvo potravín a pracích a čistiacich prostriedkov, ktoré tak pomôžu ľuďom v núdzi. Táto zbierka svedčí o tom, že máme obrovské srdcia a myslíme na iných nielen na Vianoce, ale aj počas celého roka. V tejto dobe čoraz viac vystupuje do popredia princíp solidarity, ktorý nám hovorí, že všetci nesieme zodpovednosť jeden za druhého. Sme radi, že aj takáto zbierka, ktorej cieľom je zabezpečenie základných ľudských potrieb, bola prijatá s nadšením a ochotou pomôcť. Ďakujeme i vedeniu a zamestnancom Coop Jednota, bez ktorých by sa táto zbierka neuskutočnila.

Počas adventu bude organizovaná ešte jedna zbierka, a to Srdiečka pomoci ako po minulé roky. Táto pomoc bude zameraná len pre deti.

Ďakujeme, že pomáhate spolu s nami a meníte túto spoločnosť v lepšiu, berúc do úvahy myšlienku Jána Pavla II.: „*Len bratská láska môže spôsobiť, že ten, kto niečo má, neuzavrie sa egoisticky do seba, a kto je chudobný, nebude sa cítiť ponížený vo svojom nedostatku.*“

Ešte raz ďakujeme a dúfame, že sa zapojíte do ďalšej zbierky opäť aj na nasledujúci rok 2021.

E. Piačková

Knižnica v Papradne ďakuje ľuďom za množstvo darovaných kníh. V knižnici darom pribudli nielen staršie výtlačky, ale aj nové knižné jednotky. Sme radi, že tieto knihy neskončili v zbere papiera, ale darcovia mysleli aj na iných ľudí a rozhodli sa ich týmito knihami potešiť. Na zamyslenie uvádzame výrok Josepha Brodského: „Sú aj horšie zločiny ako pálenie kníh. Jeden z nich je nečítať ich, ale aj nepodeliť sa s ich obsahom s inými.“

Mgr. Dominika Piačková

Ďakujeme všetkým, ktorí nám pomáhali skrásťovať našu obec tým, že polievali kvety na mostoch, autobusových zastávkach a v okolí kostola, a tak sa pričínili o krajšie Papradno. Ďakujeme i ľuďom, ktorí pomohli skrásliť Pánov chrám, náš papradniansky kostol, tým že finančne podporili jeho kvetinovú výzdobu. Pán Boh zaplať!

Mgr. Milada Fortuníková

Budeme mať kadiaľ jazdiť?

V minulosti vybudované miestne komunikácie sa nachádzajú aj na parcelách, ktoré nie sú vo vlastníctve obce. Používajú sa dlhé roky a používame ich všetci, aby sme sa mohli dostať k svojim pozemkom. Snažíme sa tieto cesty postupne dať na poriadok, aby sme mohli čerpať aj financie z eurofondov na ich opravy a rekonštrukcie, no prichádzame na to, že si občania dávajú zamerať svoje parcely geometrickým plánom tak, že táto zasahuje až do cesty.

Dostávame sa do problémov, keď treba túto časť znova previesť na obec, a to buď darovaním, alebo odkúpením, alebo súdom. Treba si uvedomiť, že ak bude obec pozemky odkupovať, neurobíme v obci nič iné, lebo aj keď ide zväčša o pár metrov u jednotlivcov, v sumare je to obrovská čiastka a k tomu treba prirátat poplatky za geometrický plán a poplatky na katastri. Chceme požiadať občanov, aby pri vyhotovovaní geometrických plánov pri miestnych komunikáciách kontaktovali úrad a dohodneme spôsob na vysporiadanie pozemkov, ktoré sú reálne pod cestami.

Cesty potrebujeme všetci, a keď sa všetci budeme trepať do cesty so súkromnými pozemkami, tak sa na svoj pozemok dostane iba ten, čo je prvý na ulici. Má toto nejaký význam??? Akú hodnotu má pozemok, ktorý je pod asfaltom????

Obec by rada vysporiadala pozemky pod miestnymi komunikáciami, no na tom musíme mať záujem všetci.

(ap)

Hody 2020

Na tomto mieste sme v Polazníku prinášali každý rok informácie o kultúrnom programe, dobrotách zo zabíjačky i pripravených ochotnými ľuďmi, o zaujímavých výstavách fotografií v základnej škole, o hosťoch a o ocenených na Ondrejovských hodoch.

Tento rok je to zo známych príčin inak. Spoločné kultúrne podujatia, priateľské stretnutie pri amfiteátri sa konať nemohli.

Ostala iba svätá omša presne 30. novembra na sviatok sv. Ondreja. Iba? Či práve táto situácia nám mala ukázať, čo je na hodoch to podstatné?

Svätá omša za účasti predstaviteľov obce, poslancov, zástupcov zložiek, folkloristov a farníkov bola naozaj slávnostná aj pri menšom počte veriacich. Pán farár nám v kázni pripomenul, že Ondrej znamená odvážny. A my by sme ho mali v tomto nasledovať – byť odvážni vo svojej viere, v jej prejavoch, v starostlivosti o náš chrám, na ktorý máme byť právom hrdí.

Krásnym záverom bol spev našich Podžiarancov. Pri ich piesňach určite mnohým napadlo, ako veľmi nám ich spev a vystúpenia chýbajú. Nepoľavujme v modlitbe, aby Boh ochránil Slovensko a aby sme mohli opäť normálne žiť.

Cena fantázie

Ľuboslav Priesečan je mladý chalan, rodák z Papradna, ktorý už 3,5 roka býva v Orlovom. Na prvý pohľad sa ničím nelíši od svojich rovesníkov. No za svoju literárnu tvorbu už získal významné ocenenia. O tejto jeho záľube však doteraz vedelo iba veľmi málo ľudí.

V roku 2019 sa zapojil do súťaže Cena fantázie (Fantasy Award). Ide o literárnu súťaž zameranú na fantastické žánre (sci-fi, fantasy, horor), ktorá sa na Slovensku organizuje už osemnásť rokov. Jeho poviedka Strážnik získala ocenenie Cena bibliotéky. Tento rok sa môže mladý autor popýšiť ďalším úspechom. Opäť v Cene fantázie. Napriek tomu, že sa do súťaže zapojilo rekordných tristošesťdesiat poviedok od autorov vo veku osem až deväťdesiatšesť rokov, v kategórii Cena Béla jednoznačne zaujal Ľuboslav Priesečan. V týchto dňoch organizátori finalizujú zborník súťažných poviedok s názvom Fantázia 2020.

Viac o tomto talentovanom autorovi ako aj úryvok z poviedky vám prinesieme v nasledujúcom čísle.

Kalendár 2021

ZŠ s MŠ Papradno aj v tomto roku vydala kalendár na rok 2021, v ktorom sa vám ponúkajú pohľady na čarovné zákutia prírody v našom chotári. Možno vás podnieta, aby ste sa vybrali za nimi a videli ich naživo.

(dm, gb)

Najznámejšie rody v Papradne

Mnoho mien, v minulosti u nás rozšírených, sa z Papradna vytratilo. Niektoré len niekoľko rokov dozadu (Kulišík, Kúšik, Macúch), ale niektoré aj v dávnejšej minulosti (Marko). Aspoň v krátkosti si ich pripomenieme. Meno **Kulišík** pôvodne znelo asi Kulišek. V roku 1770 sa v Papradne spomína Ondrej Kulišek ako člen obecnej rady. V tomto roku sú medzi poddanými zapísaní Štefan Kulišík, Ondrej Kulišík a Juraj Kulišík. V rokoch 1780 – 90 sú zaznamenaní tí istí a ešte aj Štefan Kulišík mladší. V roku 1874 býva v Tomášoviech grunte Štefan Kulišík – Planko. Priezvisko Kulišek sa zachovalo v Štiavniku a v Hvozdnici. (Podľa Š. Meliša). K posledným Kulišíkovcom u nás patrili rodiny Alexandra Kulišíka a Heleny Kúšikovej a Štefana Kulišíka a Matildy Gardoňovej. Alexander Kúšik zomrel v roku 1994, pričom posledné roky prežil na chalupe v Komjatnom. Jeho deti Ondrej, Mária, František, Anna a Ján sa často vracajú do Papradna do rodinného domu alebo na chaty v Slatine a v Komjatnom. Deti Štefana Kulišíka Kamila a Jozef z Papradna odišli. Pôvodné pomenovanie mena **Kúšik** bolo Kusý. Spomína sa v rokoch 1775 – 90. Z Kusého sa stal Kusík a nakoniec Kúšik. V roku 1770 sú v záznamoch uvedení Juraj Kúšik a Ján Kúšik, asi bratia. Pravdepodobne tí istí sa spomínajú aj v roku 1780. Neskôr Kúšik Martin. No tento

rod bol v Papradne už pred rokom 1770. V roku 1757 je v jednej listine uvedené, že Ján Kúšik bol členom obecnej rady. (Podľa Š. Meliša). František Kúšik a Alžbeta Šamajová boli poslednou rodinou Kúšikovcov v Papradne. Deti Helena, Anna, Daniel a Elemír sa odsťahovali do Jasenice a do Bytče a po smrti rodičov dom predali. Syn Elemír (Miro) má v Papradne chatu.

Rod **Macúch** nie je u nás dávno. V starších zápisoch chýba. Je pravdepodobné, že prvý majiteľ tohto mena k nám prišiel z Marikovej. Tu majú Macúchovci starší pôvod. Z Marikovej do Papradna sa Macúch priženil asi okolo roku 1880. Podobné meno Macúš je v Považskej Bystrici. V Papradne bolo zasa priezvisko Machús, Machúsovci, ktoré sa prenieslo aj na Moravu. (Podľa Š. Meliša). Posledné dve rodiny Macúchovcov v Papradne patrili Karolovi Macúchovi a Margite Badačovej a Jánovi Macúchovi a Štefánii Macháčovej. Karol Macúch zomrel už v roku 2004, jeho manželka Margita v roku 2019. Z ich detí sa syn Jozef a dve dcéry Mária a Marta odsťahovali a ďalšie tri dcéry Oľga, Jana a Jarmila sa vydali v Papradne. Tu žijú aj so svojimi rodinami. Ján Macúch a Štefánia Macháčová (prezývaná Hevináčka) zomreli dávnejšie. Ján bol vlastne bratom Karolovho otca Jozefa a ich ďalší brat Štefan sa vysťahoval do Ameriky. Z Jánových piatich detí – Albína, Ladislav, Pavol a Emí-

lia z Papradna odišli, zostala len dcéra Anatólia (Atoliena), v. Zendecková. Pred niekoľkými rokmi sa z Považskej Bystrice vrátila aj Emília s manželom a bývajú v zrekonštruovanom dome po rodičoch.

Veľmi starým rodom v Papradne bol **Marko – Marčík**. Zanikol dávno. Po rode Markovcov ostal názov malej doliny nad Košiarimi – Markovec. Po Markovcoch sa zachoval názov Markovanského hoštáka, čo sú dnešné Košiare. V roku 1780 sa spomína Martin Marek a v roku 1874 Štefan Marko. Pozoruhodné je, že príslušníci tohto rodu sa dožívali vysokého veku. V roku 1740 zomrel Martin Marko 110-ročný a v roku 1804 Štefan Marčík 109-ročný. Dodnes ich v našej obci a možno ani v celom okrese neprekonal nikto. (Podľa Š. Meliša)

Macháč

Rod Macháčovcov je u nás dávno. Pravdepodobne ešte od valašskej kolonizácie v 16. storočí. V papradnianskych horách v čase kopaničiarskej kolonizácie v 18. storočí sa tento rod usadil v osade Macháčovce a početne sa rozrástol. Preto niektoré vetvy rodu dostali rôzne prezývky ako Suchár, Kvaček, Holec, Ruman a iné. Z nich Ján Suchárik sa spomína už v roku 1770. V roku 1885 bývajú v Papradne Ján a Martin Macháč a v roku 1874 Martin a Urban Macháč. Rod Macháčovcov

žije u nás dodnes. Pozoruhodné je najmä prímenie Ruman, ktoré bolo pôvodne samostatným priezviskom a má valašský pôvod. Ale kedy sa k nám v tejto podobe dostalo, nie je známe. Medzi valachmi v Papradne sa Ruman spomína už v roku 1607, potom v roku 1619 a ešte aj v roku 1623. Rumanovcov tu už vtedy muselo byť viac, lebo mnohí sa odsťahovali za svojím valašským remeslom na rôzne miesta Slovenska i na Moravu. Napr. v roku 1619 sa Roman spomína v Rožnove na Morave a v roku 1637 Ruman v Štiavniku. Mená Roman – Ruman sa striedajú. Napriek tomu, že sa mnohí z Papradna odsťahovali, rod Romanov – Romaníkov sa zachoval aj u nás. A zdá sa, že Romaníci zrástli so starým rodom Brezný – Brezničan. V súpise poddaných v roku 1770 nájdeme zapísaného Romana Brezničana. Aj neskoršie sa spomínajú Romaníci s druhým menom Brezničan. Meno Romaníci sa postupne vytratilo a prekrylo ho meno Brezničan. V Papradne zostala len jedna malá vetva rodu, ktorá si zachovala svoje staré pôvodné meno Ruman. Po ňom je pomenovaná aj jedna samota v doline Koškovec, nazývaná U Rumanov. (Podľa Š. Meliša)

Pavol Macháč Kvaček a Mária Jurkemíková žili na dolnom konci Papradna. Ich deti – Pavol, Stanislav, Anna a Jozef už nežijú. Okrem Jozefa boli všetci slobodní a bezdetní. Posledný zomrel Jozef (v tomto roku), jeho manželka Vilma Harišová v roku 2019. Ich syn Igor žije s rodinou v Papradne.

Ivan Macháč Kvačko (t. č. hospitalizovaný v nemocnici v Banskej Bystrici) je synom Anny Macháčovej. Tá bývala spolu so slob. bratom Rudom Macháčom. Z Ivanových detí žijú v Papradne dve vydaté dcéry Alena a Marika aj so svojimi rodinami a syn Ivan s manželkou Oľgou Kolkusovou a dcérou.

Klement Macháč Suchár, šikovný kováč, bol synom Juraja Macháča a Antónie Jurčíkovej. So svojou ženou Máriou Grbálovou žil na Košiaroch. Zomrel v roku 1996. Z jeho detí žijú v Papradne dcéra Zdena, v. Klabníková, a dvaja synovia. Manž. Mária býva spolu so synom Jurajom a jeho rodinou.

Po Jánovi Macháčovi a Karolíne Rumanke žije v Papradne syn František a slob. dcéra Albína (v Domove). Druhý syn Ivan sa s manželkou Pavlínou Ganádikovou

Na snímke z roku 1930 sediaci: prvý zľava Ján Ruman, prvá sprava matka Mária Rumanová, rodená Strašíková. Stojaci: druhá sprava Anna Rumanová, rodená Klábniaková.

a s ďalšími rodinami z Papradna odšťahoval na stredné Slovensko. František býva so svojím synom a jeho rodinou, manž. Helena Šardzíkova zomrela v roku 2007. Rumanovci, ako samostatné meno, sa z Papradna vytratil. Poslední z nich, bratia Ján a Ondrej, bývali na Košiaroch. Ján Ruman a Anna Klabníková mali štyri deti – Máriu, Vendelína, Jozefa a Ľudovíta. Ani jeden z nich už nežije. Emília (Zboranová) a Daniela (Smädišová), dcéry najstaršej Márie, v. Badačová, žijú so svojimi rodinami v Papradne. Vendelín sa odšťahoval do Považskej Bystrice, jeho syn býva v Púchove a dcéra Dagmar, v. Mikudíková, je starostkou v Brvništi. Jediný Jozefov syn Ján zomrel slobodný, zo štyroch dcér žijú v Papradne ešte Mária, v. Trúchliková, a Anna, v. Zdurienčíková, aj so svojimi rodinami. Emília zomrela a Marta je v Marikovej. V Papradne nie sú ani dve Ľudovítové deti, ktoré mal s manž. Máriou Holienčíkovou (po rozvođe v. Chaláňová).

Z prezýviek, ktoré Š. Meliš nespomenul, je to napr. ešte Macháč Škulko. František Macháč Škulko a Matilda Dřbliková pochádzali z Grúnika. Ich štyri dcéry žijú v Papradne aj s rodinami, syn Jozef zomrel pomerne mladý v roku 2010. Zostala po ňom manž. Emília Trníková, ktorá býva s dcérou Janou, druhá dcéra a syn sú v Brvništi. Iní Macháčovci, súrodenci Valent a Marta, mali prezývku Macháč Blyščiak. Marta zhorela pri požiari maringotky, v ktorej bývala. V Domove v Papradne žije ďalšia Macháčová – Emília, dcéra Márie a Štefana Macháča. Ona jediná zo súrodencov – Viliam, Helena, Vladimír, Filoména, František a Jaroslav zostala bývať v Papradne v rodičovskom dome.

Majčínik

V roku 1855 sa v Papradne spomína Jozef Majčínik, ktorý býval v dome č. 439. Pôvodné znenie tohto mena bolo Majčina. V roku 1874 je v zoznamoch zapísaný Martin Majčínik. Majčínikovci sa delili na dve vetvy – Lopúch a Jankavík. Bývali v Suchej (Za Žiarom) – U Lopúcha a U Jankavvo. Tieto pomenovania sa zachovali dodnes. (Podľa Š. Meliša)

Karol Majčínik Jankavík a Alžbeta Kompaníková bývali na Košiaroch. Zomrel v roku 2003. Jeho deti Kamila a Artur sa do Papradna vracajú, ale trvalo tu

nežijú. Štefan Majčínik Lopúch a Katarína Zdurienčíková mali viac detí – Matúša, Antona, Ľudmilu, Johanu, Daniela a Klementa (Kométa). Zo synov si svoju rodinu v Papradne založil len Anton s manž. Helenou Holienčíkovou. Ich synovia Anton a Jozef zomreli slobodní a bezdetní. Jozef, prezývaný Kufer, v roku 2015 a Anton, s prezývkou Cesnek, v roku 2016. Zomrela aj dcéra Helena, v. Hanajíková, zostal len slobodný syn Ivan – Žútka. A Ivan je vlastne jediný Majčínik, ktorý s týmto menom žije v Papradne.

Z Majčínikov, ktorí v minulosti žili v Papradne, spomenieme ešte Jozefa Majčínika, syna Františka Majčínika a Anny Maliníkovej. S manž. Máriou Pavlovičovou bývali na Záhradách. Zomrel v roku 1996 a Mária v roku 2019. Dcéra Janka, vydatá Pongrácová, žije s manželom a synom Martinom v rodičovskom dvore, druhá dcéra Ľuba býva vo Sverepci. Ďalší Majčínik Adam a Karolína Gardoňová mali tri deti – Vlastu, Kamilu a Ivana. Tieto sa z Papradna odšťahovali a po smrti rodičov dom predali, rovnako ako dom po nevlastnom bratovi Ľudovítovi Gardoňovi (Pračkovi a Belušíkovi). Jakub Majčínik a Emília Turičíková (Dzuríška, pôrodná baba) boli bezdetní.

Majšík

Tento rod je v Papradne viac ako 250 rokov. V roku 1770 je medzi poddanými zapísaný Martin Majšík. Pôvodne toto meno znelo asi Majšo. Rod Majšík je v našej obci dodnes. Známa je ich prezývka Páloš, Pálošík, ktorá mohla vzniknúť od maďarského Pál (Pavol). (Podľa Š. Meliša) Okrem Pálošíkovcov žijú v Papradne iní Majšíkovci a tí majú prezývku Holúz. K nim patrili bratia Alexander a Ondrej, synovia Štefana Majšíka a Anny Balušíkovej. Po Alexandrovi (zomrel v roku 2011) a Rozálii Trúchlikovej zostal v Papradne slobodný Jaroslav, druhý syn Štefan žije mimo. Ondrej zomrel už v roku 1988, jeho syn Karol v roku 2015 a v tomto roku i Karolova žena Eva Hojdíková. V Papradne zostal len slobodný syn Miloš. K Holúzovcom patril tiež Alexander Majšík, prezývaný Krkan. Počas 2. svet. vojny bol účastníkom odboja, za čo získal viaceré vyznamenania. Celý život pracoval ako vodič autobusu. Mnohé veselé príhody so svojho „šoférskeho života“ vedel vtipne a s humorom pre-

Alexander Majšík.

Zl'ava Ľudovít Macháč, Anna Macháčová, Ivan Macháč – Kvak.

rozprávať, jedna z nich bola dokonca uverejnená v Polazníku. S manž. Vilmou boli bezdetní. Juraj Majšík Pálošík a Mária Boželníková mali dvoch synov – Jakuba a Jozefa. Jakub zomrel mladý. Pri prechode frontu v roku 1945 bol nešťastnou náhodou zastrelený. Zostal po ňom syn Ján a manž. Karolína Portášíková (Migurcová), ktorá sa už nevydala. V súčasnej dobe z tejto rodiny Majšíkovcov žijú v Papradne už len 80-ročný Jakubov syn Ján a Jánova vnučka Jana. Druhý Jurajov syn Jozef a Terézia Zolejíková

vychovali štyroch synov – Františka, Jozefa, Pavla a Juraja. Ani jeden z týchto synov už nežije. Slobodný František prežil posledné roky na Skálí, odkiaľ pochádzala Terézia Zolejíková. Po Jozefovi, Pavlovi a Jurajovi žijú v Papradne deti s rodinami, tiež Jurajova manž. Jana Zboranová a Jozefova manž. Anna Zboranová. V novembri 2020 zomrela aj 92-ročná Terézia Zolejíková, jej manž. Jozef zomrel v roku 2000.

**Magdaléna
a Ambro Balušíkovci**

VIVAT PODŽIARAN

Nemali sme žiadne vystúpenie, ale nezháľali sme

Keby sa tak dal vrátiť čas späť! Pred rokom sme mali úžasné Ondrejovské hody, zaspievali sme si počas Vianoc. Teraz môžeme už len spomínať. Možno sme si len potrebovali jeden

MINISTERSTVO KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

u.

fond
na podporu
umenia

rok oddýchnuť, načerpať nové sily a pripraviť niečo ešte krajšie na ten ďalší. Možno sme si potrebovali tie naše hody „užiť“ inak. Tak ako sa kedysi. Uctiť si nášho patróna Ondreja len v kostole. Na krásnu omšu, ktorá bola povzbudením pre všetkých, budeme veru dlho spomínať. Aj na to, ako radi sme si opäť z plného hrdla zaspievali...

Aj keď sme počas tohto štvrtého roka žiadne vystúpenia nemali, nezháľali sme. Najskôr sa nám ozvali z TV Folklorika, že by radi prišli k nám natáčať relácie Moje korene a Ľudová kuchyňa. To, ktoré jedlá by sme navarili, bolo hneď jasné, už len nájsť dvojice, ktoré sa na to dajú. Lebo ľahko sa nám pri televízore pozerá na výsledok. Ale výsledok určite stojí za to. V novembri odvysielali recept na polievku Dokopy, ktorú úžasne uvarili Ema a Mirka Švecová, na krúpnú babu, v podaní Jožky a Janka, si ešte musíme do januára počkať. Veľmi pekne by som sa chcela poďakovať Hanke Pozníkovej, že nás prichýľila a mohli sme oba recepty nahrávať v jej krásnej dreveničke. Teraz som sa dozvedela už aj termín vysielania relácie Moje korene. Premiéru si môžete pozrieť 19. a 20.12.2020, no určite aj inokedy. Pri nahrávaní nám asi všetko prišlo. Počasie bolo fantastické, tak sa aj naše „výlety“ po Papradne mohli uskutočniť. So štábom, ktorý k nám prišiel, sme sa stretávali počas Zem spieva. K natáčaniu sme pozvali aj tých, ktorí nám stále v niečom pomáhajú. Porozprávali sme sa s Karolkou Kopúnikovou aj Betkou Hanajíkovou, v škole sme sa stretli so stále čiperným Štefanom Melišom, ale aj Gitkou Bulíkovou, ktorá sa zvykom a tradíciami venuje. Tak už len verím, že to naše krásne Papradno bude ešte krajšie zobrazené. Počas leta sme sa okrem vystúpení snažili čo-to nacvičiť či zopakovať na už dlho pripravované dvoj-CD. Ministerstvo kul-

túry SR nám schválilo projekt s názvom „Hori zelené, vodi studené“, a tak sme získali financie na jeho vydanie. Nahrávali sme v štúdiu – Melody studio – s profesionálnym zvukárom

Jožkom Štefanatným, ktorému ďakujeme za obrovskú profesionalitu a veľmi kvalitné nahrávky. Ďakujeme aj Vladkovi Šimíkovi za návrh obalu na CD. Vzniklo skoro 150 min. záznamu piesní, ale aj hovoreného slova z Javorníkov. Bude to na dvoch CD nosičoch. Prvé CD je akoby prierez celým rokom. Zvukové stopy obsahujú najskôr hovorené slovo o danom období či zvyku, po ňom sú piesne viažuce sa k tomuto obdobiu. Ako vždy s hovoreným slovom pomáha Gitka Bulíková, nahovorili ho viacerí z Podžiaranu. Pomohli nám aj kamaráti, ktorí hrajú či už v LH Rovňan, alebo Považan a Mladosť – Alžbetka Hološová a súrodenci Terezka, Damián a Dávid Gloserovci. A tak zaznejú piesne Papradna a okolia v podaní obnovených ľudových hudby, ktorá v Papradne nehrala už viac ako sto rokov. V našej kronike bude tento deň zapísaný veľkými písmenami. Že zase niečo nové vzniklo. Na druhom CD sme okrem typických ľahavých piesní naspievali aj piesne s pišťalkovou muzičkou a Samko Šaržik dokonca i drumblu vyiťahol. Na CD sú aj dve piesne, ktoré k Podžiaranu a Papradnu neodmysliteľne patria – Papradňanský Podžiaran a Papradno, Papradno. Už len verím, že mi pred Vianocami zavolajú, že hotovo, pridte si poň. A ako sa bude volať? Ako povedala Danko Mahútová, že história a život je taký veľký kus cesta na chleba. A my z toho dobrého chleba dnes zbierame už len odrobinky. Preto sme naše nové CD, ktoré bolo spolufinancované z dotácie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, pomenovali OMEĽNÍKI z papradňanských zvykov a piesní.

S projektmi sa tento rok vrece roztrhlo. Okrem spomínaného ešte dokončujeme jeden projekt na zhotovenie a vyrobenie tradičných pastierskych nástrojov, krojov a krojových súčastí, ktoré

Líderkou roka 2020 sa stala Lenka Jandušíková

Pri príležitosti Svetového dňa vidieckych žien sa 15. októbra už devätnásť raz vyhlasovali výsledky súťaže Vidiecka žena roka – Líderka 2020. Nominované výnimočné ženy boli ocenené v štyroch kategóriách – aktivistka, politička, remeselníčka a podnikateľka. Jednou z ocenených sa stala Lenka Jandušíková, vedúca folklórnej skupiny Podžiaran z Papradna.

Občianske združenie Vidiecky parlament funguje na Slovensku od roku 2000. Jeho poslaním je presadzovať zvyšovanie kvality života na vidieku a podporovať vidiecke iniciatívy pri riadení vidieckeho rozvoja. Jednou z jeho aktivít je aj organizovanie súťaže Líderka roka. Do súťaže môže byť nominovaná žena, ktorá svoj voľný čas venuje aktivitám v rôznych oblastiach verejného života a vo svojej komunite či obci je uznávanou osobnosťou – líderkou. Nominovať

aktívnu a výnimočnú ženu môžu ľudia každoročne v štyroch kategóriách: žena aktivistka, politička, podnikateľka a remeselníčka. Najviac nominácií v tomto roku bolo v kategórii aktivistka, no v silnej konkurencii nakoniec zvíťazila vedúca folklórnej skupiny Podžiaran Lenka Jandušíková. O svojej nominácii do poslednej chvíle nevedela. „Lenka Jandušíková je jedinečnou ženou vo viacerých smeroch. Je učiteľkou na bytčianskom gymnáziu, kde svojím prístupom k vzdelávaniu dokáže nadchnúť žiakov a študentov pre tajomstvá chémie či matematiky. Okrem toho je už takmer desať rokov vedúcou folklórnej skupiny Podžiaran z Papradna. Vďaka nej sa podarilo folklórnu skupinu nielenže uchovať, ale dokázala pritiahnúť aj mladšie generácie a papradňanský folklór dostal druhý dych. Prejavilo sa to nielen úspechmi na regionálnych, krajských, ale aj na celoslovenských súťažiach a tiež pravidelnou účasťou na najväčších folklórnych festivaloch Slovenska na Myjave, vo Východnej a Detve,“ priblížil R. Španihel, ktorý Lenku nominoval. „Ocenenie je pre mňa hlavne motiváciou a povzbudením do ďalšej práce. Hoci človek nečaká takéto ocenenia, každého vždy poteší, že si ľudia všimnú to, čo robí. Nikto nečaká žiadne špeciálne ceny. Slovo ďakujem je mnohokrát oveľa cennejšie. Pocity sú úžasné pri každom ocenení. Aj sa človeku tisnú slzy do očí, keď vyberú práve jeho z toľkých nominovaných. Musím sa priznať, že v mojom veku som takéto ocenenie teda nečakala, lebo na Slovensku je mnoho aktívnych žien, ktoré celý svoj život venujú nejakej zásluhnej činnosti či práci. O to bolo získanie tohto titulu pre mňa ešte cennejšie,“ povedala tesne po ocenení Lenka Jandušíková.

boli podporené v rámci projektu OTTITÁ POTITÁ – hudobno-spevné tradície FS Podžiaran Papradno, ktorý z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Skôr ako vám prajem krásne Vianoce, by som sa chcela veľmi pekne poďakovať nášmu starostovi Romanovi Španihelovi, že ma nominoval do súťaže Líderka roka – aktivistka 2020. Veľmi si

vážim, že aj takýmto spôsobom vyjadril poďakovanie za všetko, čo spolu s Podžiaranom robíme. Ďakujem aj vám všetkým, s ktorými a vďaka ktorým si môžeme plniť moje folklórne sny. A na záver vám prajem krásne Vianoce, veľa, veľa zdravia a všetko dobré do nového roka, ktorý sa bude, pevne verím, niešť už vo veselšej nálade a množstve krásnych spoločných aktivít.

Lenka Jandušíková

Kaplánova kázeň

Bolo to pred mnohými rokmi. Možno niekedy v roku 1972. Ale pamätám si to, akoby to bolo nedávno. Bol to taký štramák. Vysoký s bohatými červenými vlasmi. Zaujal ma pedagogickou metódou, ktorú som dovtedy nepoznal. Za správne odpovede rozdával čokoládové cukríky. Úplne si ma získal, keď sa pri mne zastavil na zastávke autobusu pri Gáboríkovi a prihovril sa mi, či sa nebojím sám potme. Keď som mu vysvetlil, že idem z jeho hodiny náboženstva a že čakám na autobus na Podjavorník, vytiahol celú krabičku čokoládových cukríkov a k môjmu úžasu mi ju podal. Odvtedy som sa rád pripravoval aj na náboženstvo. Nie že by ma to nejako bavilo a že by som tomu rozumel. Veď niektorým veciam nerozumiem doteraz. Ale vo svojej detskej zodpovednosti som chcel, aby som si tie čokoládové cukríky zaslužil. Bol to prvý kňaz, ktorého som poznal trochu bližšie. Kaplán, ktorý ma učil náboženstvu pred prvým svätým prijímaním. Nepamätám si už jeho meno. Ale už vtedy som pochopil, že takýto by mal byť kňaz. Prívetivý a láskavý k deťom. Nepamätám si ani jeho meno, ani jeho tvár. Nepamätám si, kedy z Papradna odišiel. Viem len, že v neskorších rokoch pôsobil (ak sa nemýlim už ako farár) vo farnosti Jasenica. Nepamätám si už ako vyzeral, ale zapamätal som si jeho kázeň, ktorú prednášal v období Pamiatky zosnulých, keď som sa náhodou, asi jediný raz v živote, ocitol na omši v Jasenici. Až teraz som pochopil, že som sa tam vtedy zjavil preto, aby som raz o 30 rokov mohol napísať tento článok do Polazníka. V tejto kázni prezentoval príbeh vojenského lekára, ktorý sa odohral počas 2. svetovej vojny v Paríži. Hlavnou myšlienkou jeho kázne bolo, že naši drahí, ktorí už odišli do večnosti, sú s nami aj po smrti. Kázeň hovoril v prvej osobe a takto som sa ju aj ja pokúsil zreprodukovať v nasledujúcich myšlienkach.

Bolo to v roku 1944 počas ničivého bombardovania Paríža. Slúžil som vtedy ako vojenský lekár v najsilnejšie postihnutej časti mesta. Celý deň od skorého rána som sprevádzal sanitky s ťažko zranenými vojakmi, kto-

rých sme rozvážali do všetkých parížskych nemocníc. Bolo to peklo na zemi. Všade naokolo horelo a všade bol dym. Zle sa dýchalo. Celý deň som nepil ani nejedol. V ten deň mi v náručí zomrelo asi desať ľudí. Už som ich ani nepočítal. Bol som celý od krvi, tvár som mal čiernu od špiny a popola. Ruky a odev som mal také zakrvavené, že chvíľami som sa obával, či sám nie som zranený. Cestou do nemocníc podchvífou vedľa idúcej sanitky vybuchla bomba alebo sa zosypala stena budovy. Všade boli mŕtvi a ranení. Všade bolo plno kriku, plaču a kvílenia. Bol to skrátka veľmi temný a deprimujúci deň. Preto nečudo, že som pocítil únavu, keď v neskorých večerných hodinách naša posádka dostala príkaz stiahnuť sa do zázemia a poriadne sa vyspať, aby sme ráno zas boli čerství a schopní nastúpiť do služby. V izbe vojenskej ubytovne som zo seba zhodil špinavú uniformu a zmyl zo seba krv a špinu. V duchu som ďakoval Bohu, že ma zachoval v zdraví a že ma nechal nažive. Strhol som sa pri nástojčivom zaklopaní na dvere. „Mám po službe a chystám sa uložiť spať, zajtra ma čaká ťažký deň!“ nahnevane som zakričal k dverám. Žiadna odpoveď, len opätovné zaklopanie, ktoré znelo ešte nástojčivejšie. Rezolútne som otvoril dvere a nadychoval som sa, aby som toho odvážlivca radikálne zrušil. Ale nestihol som. Prekvapenie mi to nedovolilo. Na chodbe stála zvláštna stará žena oblečená v čiernom. Mala zvláštne bledú a priesvitnú tvár a cítil som z nej akýsi nepochopiteľný a ťažko identifikovateľný chlad. Jej oči vyzerali ako mŕtve. Tvár a pery boli ako z vosku: „Prepáčte, pán doktor, ale na ulici Bonaparte 26 potrebujú súrne vašu pomoc.“ „Poznám tú ulicu, je to neďaleko odtiaľto a bol som tam dnes viackrát. Ale, žiaľ, mám už dnes po službe! Obráťte sa na dispečing, tam vám pomôžu,“ povedal som jej. „Rozumiem, doktor, ale je to veľmi naliehavé. Všetci službukonajúci doktori sú v akcii. Z dispečingu môžu pomôcť tak o hodinu. A to už môže byť neskoro! Vy ste jediná nádej!“ povedala to tak naliehavo tónom vojenského príkazu, tak chladne a ľadovo,

že som už nemal odvahu namietať. Obliekol som sa a zobral lekársku brašnu. Pešom som prebehol cez pár blokov a o päť minút som bol na mieste. Ani som si neuvedomil, kedy a kde zmizla tá chladná žena. V byte 26 boli dvere otvorené. Z izby som počul vzdychy raneného človeka. Na zemi ležal vojak v kaluži krvi. Krv mu presakovala cez vojenskú blúzu. Ťažko dýchal a bol veľmi bledý. Stratil veľa krvi. V chvate podávanie prvej pomoci som si stihol všimnúť, že je veľmi mladý. A úchytkom ma zarazila nápadná podoba tváre s tou chladnou ženou, ktorá ma poslala zachrániť ho. Musel som mu nasilu rozrezať vojenskú blúzku a z vnútorného vrečka vypadli doklady. Keď som vykonal nevyhnutné úkony pre záchranu života, obviazal ranu a zastavil krvácanie, zavolať som vysielaczkou nočnú sanitku. Potom, ako som osamel, prelistoval som doklady, ktoré som zajtra plánoval odovzdať na štábe velenia. Na vnútornej strane legitimácie som zaregistroval neprehliadnuteľnú fotografiu ženy, ktorá ma pred hodinou zavolať na pomoc. Na obrázku vyzerala oveľa mladšia, mala

krásne upravené vlasy a očarujúci úsmev. Vybral som fotku z puzdra a mimovoľne som ju otočil na druhú stranu, kde som si prečítal: „MAMA *23. 2.1903 – † 13. 11. 1937“. S úžasom som si sadol. Tá žena bola už sedem rokov mŕtva. Ale jej láska bola taká obrovská, že siahala až za hrob. A že ma prišla požiadať o pomoc pre svojho syna... Asi o týždeň som od veliaceho dôstojníka dostal pochvalu za záchranu života ťažko raneného vojaka. Len ja som vedel, kto ho zachránil naozaj...

Rokmi som zabudol na kaplána, čo ma prvý učil náboženstvo, aj na tento príbeh. Obnovil sa mi v hlave akosi automaticky, keď pred niekoľkými rokmi odišla naša milovaná mama. A odvtedy, mimo reálne rozmýšľanie, nosím v hlave takú predstavu. Takú myšlienku, čo sa mi stále vracia a čo ma nechce opustiť. Že keď to bude naozaj vážne a keď mi naozaj pôjde o život, príde mama a nejaká ma znovu zachráni ako toľkokrát predtým. A ozaj: keď môže prísť moja mama, prečo by nemohla prísť aj vaša...

J. Trulík, 2020

ZŠ s MŠ Papradno

Projekt Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov II

Vďaka národnému projektu **Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov II** Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky ako sprostredkovateľský orgán operačného programu Ľudské zdroje pre prioritnú os Vzdelávanie od septembra do našej základnej školy s materskou školou pribudli noví zamestnanci: dvaja asistenti učiteľa a školský špeciálny pedagóg. Cieľom národného projektu je implementácia princípov inkluzívneho vzdelávania v rámci regionálneho školstva.

Škola má byť priestorom, ktorý má pomáhať rozdiely prekonávať a nie ich posilňovať. Všetky deti bez ohľadu na to, z akej sú rodiny, aké prekážky musia v živote prekonávať a akú majú farbu pleti, majú právo na rovnaké vzdelanie. Práve v tom by mal pomáhať podporný tím, ktorého súčasťou je aj školský špeciálny pedagóg. Jeho úlohou je každodenne pomáhať učiteľom realizovať také podporné opatrenia, nachádzať také riešenia, ktoré deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami zabezpečia vedomostný a osobnostný rozvoj. Pre mnohé deti je učenie náročný proces a bez pomoci môžu v učení zlyhávať. Len keď sa dieťa cíti bezpečne, je pripravené učiť sa, zdokonaľovať vedomosti, rozvíjať sa a rásť. Počas školskej dochádzky takmer každé dieťa potrebuje v určitých situáciách alebo v určitom období rôznu špecifickú podporu. Špeciálny pedagóg pracuje s deťmi individuálne podľa potreby, venuje sa deťom, ktoré to vyžadujú, osobitne. Okrem toho musí neraz pracovať aj s celou triedou na ich lepšom porozumení a prijatí žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Skupinová preventívna a terapeutická práca je stále viac považovaná za vhodný spôsob školskej intervencie a podpory dieťaťa.

ZŠ s MŠ Papradno

Je tu čas Vianoc

Magický sviatok, kedy sa aspoň na chvíľu zastaví čas a my si môžeme vychutnať dni pokoja a lásky. Počas roka sa tešíme na najbližších, s ktorými sme sa nestretli nejaký ten čas a ktorí sa práve počas týchto sviatkov vracajú domov. Rozžiarené detské očka nenechajú chladným ani jedného z nás. V tento zázračný čas sa tešíme na mnohé veci či okamihy. Na to, ako vnímajú a trávajú vianočný čas, sme sa opýtali niektorých našich spoluobčanov.

Na čo sa najviac tešíte vy počas Vianoc?

Veronika (11) - Že zas sa zídeme u babky a budeme jesť sviatkovú kapustnicu, ktorú mám strašne rada. Babka ju občas navarí aj cez rok, no nikdy nie je taká dobrá ako na Vianoce.

Nina (14) r.: - Najviac sa teším na vianočnú atmosféru, na zdobenie vianočného stromčeka, na chvíle s blízkymi, vianočné darčeky, kopec dobrého jedla a pohodovej nálady.

Denisa (31) - Najviac sa teším na tie smutno-krásne okamihy, keď bude naša rodina spoločne sedieť pri štedrovečernom stole a spomínať na našich najbližších, ktorí nám veľmi chýbajú, a my by sme si nepriali nič iné len to, aby tam boli s nami.

Júlia (91), Kamila (89) - Máme už veľa rokov, ale keď sme boli malé, tešili sme sa na Betlehemcvo. Tí vždy doniesli do príbýtku – chalupy sviatočnejšiu náladu.

Je niečo, na čo si pamätáte ako dieťa v súvislosti s Vianocami a na čo nikdy nezabudnete, prípadne aká je vaša úplne prvá vianočná spomienka?

Marek (10) - Ja si pamätám tri roky dozadu. Mali sme živý stromček a pod ním bolo lego. Aj som písal Ježiškovi, čo by som si želal. Na stromčeku sme vtedy mali nové svetielka, ktoré veľmi svietili, a pod oknom sme mali tuju, ktorú sme tiež ozdobili.

Veronika (11) - Nikdy nezabudnem na anjelika pri jasličkách

v kostole, ktorý kýval hlavou, keď som mu vhodila do krabíčky mincu, a ako som plakala, keď sa mince minuli.

Petra (13) - Moja úplne prvá vianočná spomienka je, ako som s rodinou ozdobovala stromček a rozbila som vianočnú guľu, ktorá bola celkom vzácna. A tak som utiekla do svojej izby a veľmi dlho plakala.

Samuel (15) - Keď sme raz boli na Vianoce pred večerou u mojej prababky Margity Macúchovej, tak tam prišli betlehemci aj s grícom. Ja som sa ho bál a schoval som sa pod stolík.

Marek (16) - Nikdy nezabudnem, ako som si pod vianočným stromčekom našiel môj prvý bicykel.

Ida (60) - Keď mi naši kúpili žmurkáciu bábiku a hneď na Štedrý večer som jej liečila oči tak, že som jej olúpala mihalnice – rodičia veľmi nadšení veru neboli!

Júlia (91) a Kamila (89) - Vianoce boli iné, keď sme my boli deti. Boli sme chudobní, neboli darčeky, ale boli sme šťastní, že sa zišla najbližšia rodina pri stole a po večeri sa navštevovali rodiny navzájom, bolo veselo, spievali sme koledy, vianočné piesne. Teraz je všetkého dostatok, kopa darčiekov pod stromčekom, aj keď je to čas sviatočný. Ale ľudom chýba srdečnosť a súdržnosť, aká bola kedysi.

Vianoce sú už predo dvermi. Máte nejaký presne určený dátum, kedy začínate chystať Vianoce, teda kedy a ako sa u vás začínajú prípravy na ne?

Marek (10) - Prípravy začínajú, keď doma rozvoniava pri pečení koláčov a medovníkov. Deň pred Vianocami donesieme dovnútra stromček a ozdobíme ho.

Petra (13) - U nás sa začínajú prípravy na Vianoce asi dva týždne pred 24. decembrom. Pečieme koláče, ako napríklad medovníky, štedrák, punčové rezy... Samozrejme, vtedy nastáva aj veľké vianočné upratovanie. 23. decembra ozdobujeme vianočný stromček a varíme kapustnicu.

Helena (88) - Už od začiatku decembra sa začína s väčším

upratovaním, darčeky sa kupujú, aby sme jeden druhému urobili radosť, kupujeme len také maličkosti. No a vyberáme nejaké recepty, čo budeme piecť. Ale tento rok, keď je epidémia, návštevy nemôžu chodiť, tak teraz to bude smutnejšie, keď aj kostol nesmieme navštevovať – my starší. Kedysi bola tiež epidémia týfusu a do kostola sa chodilo.

Júlia (91) a Kamila (89) - Dnes sa na Vianoce gazdinky chystajú už od novembra, no za našich mladých čias sa všetko robilo v Štedrý deň alebo pred Štedrým dňom – vtedy sme Štedrý deň volali Posní dzeň.

S prípravami na vianočné sviatky sú neodmysliteľne spojené darčeky. Kedy ich zhaňate, v predstihu alebo tesne pred Štedrým dňom? Píšete si o ne Ježiškovi? Aký najkrajší darček ste si našli pod stromčekom?

Veronika (11) - Teraz už nepíšem, ale písavala som, aj keď mnohé moje prania neboli splnené. Až neskôr som pochopila prečo.

Ester (13) - Ako kedy, niekedy sa podarí a zhaňam ich v predstihu a niekedy to riešim až na poslednú chvíľu. Ježiškovi už o ne nepíšem, ale donedávna som ešte písala. A najkrajší darček neviem, ktorý to bol, pretože mi prídu pekné všetky.

Petra (13) - Naša rodina zhaňa darčeky podľa mňa v dostatočnom predstihu jeden až dva mesiace dopredu. Nepamätám si, že by sme niekedy písali o darčeky Ježiškovi. U nás sa jedno ducho tento zvyk nikdy nezrealizoval. Najkrajší darček, aký som kedy dostala, bol od mojich starých rodičov asi pred deviatimi rokmi - bol to malý hračkársky notebook, s ktorým som sa hrala veľmi dlho.

Denisa (31) - V posledných rokoch využívam možnosť objednávkou darčiekov cez internet a donášku prostredníctvom kuriéra. Nerada nakupujem a ešte menej rada sa naháňam za darčekmi. Svojich najbližších dobre poznám, takže viem aj celkom dobre odhadnúť, kto po čom túži alebo čo by ho mohlo potešiť.

Anna (55) - Ešte za socializmu nám vždy na Vianoce poslala balík teta z Ameriky a mama nám to dala pod stromček. Vždy sme sa tešili, čo tam bude.

Júlia (91) a Kamila (89) - Ako deti sme darčeky nemali, neskôr boli handrové panenky a chlapci dostali z dreva podomácky vyrobené autá, z dreva vyrezané nejaké zvieratko (psa, ovce, najčastejšie koníka).

Každý rok sú v móde iné vianočné ozdoby, ba mení sa aj ich farba. Mení sa aj u vás alebo si udržiavate svoju tradičnú výzdobu, na ktorú nedáte dopustiť, pretože sa neviete a nechcete vzdať obľúbených ozdôb blízkych vášmu srdcu, lebo vám niečo alebo niekoho pripomínajú?

Marek (16) - My sme verní našim tradičným ozdobám, ale sem-tam nám nejaké nové pribudnú.

Terézia (22) - Asi má každý z nás nejakú vianočnú ozdobu, na ktorú nedá dopustiť, hoci by bola móda akákoľvek, ale u nás na módne trendy nepozeráme. Každý rok máme stromček farebný, pretože ako aj tie ozdoby na ňom, tak aj my sme každý iný, ale spolu tvoríme jeden pekný celok.

Helena (88) - Ja mám rada pekné ozdobené stromček, kedysi boli krásne guľky, salónky, za mojich mladých rokov sa nekuovali kolekcie, robili sme salónky alebo kolekciu do staniola.

Júlia (91) a Kamila (89) - Na vianočnú výzdobu alebo ozdoby sa kedysi nehľadelo, mali sme živý menší stromček nad stolom zavesený – prichytený o povalu. Na stromček sme vešali jablká, orechy, vlastnoručne vyrobené slamené alebo papierové reťiazky, dávali ružičky z papiera a po vojne sa dali kúpiť sklenené zvončeky a vtáčence, ale to mali len tí bohatší.

Viera, tradície a zvyky boli kedysi naozaj silné a boli neodmysliteľnou súčasťou Vianoc. Dnes sa pomaly z našich domácností vytracajú. Ktoré dodržiavate vy?

Marek (10) - Pred večerou sa modlíme, potom dostaneme na čelo krížik urobený medom. Pod obrusom máme modlitebnú knižku. Jedávame kapra a celý deň nejeme mäso.

Petra (13) - Naším zvykom je vždy pred štedrovečernou večerou dať peniaze na stôl, aby sme boli budúci rok bohatí, a cesnak, aby sme boli všetci zdraví. Taktiež máme na čelách medové krížiky a pred večerou sa pomodlíme.

Nina (14) - Dodržiavame ich stále - napr. pred štedrou večerou ideme na betlehemske svetlo a vodu, neodchádzame od stola, keď večeríme, robíme si medom krížik na čelo, dávame si peniaze pod obrus, taktiež aj kľúče od domu, od auta a šupinky do peňaženky.

Marek (16) - Pred večerou nám mama vždy dá krížik medom na čelo. Na stôl vždy dáme modlitebnú knižku, chlieb a peňaženku.

Helena (88) - Staré tradície treba zachovať, niekomu sa to môže zdať zastarané, ale sú krásne. Poobede ideme do kostola na svätenú vodu, tou sa vysväti dom, keď sa niečo chová tak aj zvieratá a ovocné stromy, aby dobre rodili. Pred štedrou večerou urobí gazdiná/gazda medom krížik na čelo všetkým okolo stola, pomodlíme sa a pritom si spomíname aj na našich zosnulých. Na stôl dávame vždy o jeden tanier viac pre počestného. A z každého jedla odkladáme diel aj pre statok.

Júlia (91) r. a Kamila (89) - Na Štedrý - Posný dzeň sa hneď ráno vymetalo, vybielila sa izba, piekol sa chleba, z kysnutého cesta sa piekla na plechu „baba“ naplnená makom (nie krúpná), z tej sa nechalo trochu cesta na opekance. Pre statek sa piekol - POSTRUHNÍK (kapusta, múka, šrot), aj sa im to pomedilo. Pre chlapov sa chystal suroviak - cukor sa pripálil, zmiešal sa s kmínovou vodou a v pomere 1:1 sa zmiešal so suroviakom (domáce pálené). Pre ženy a mládež sa pripravilo trochu vínka. Pred večerou sme sa pomodlili a gazda všetkých pomedil krížikom na čelo a dával sa oplatek s medom. Ďalej kapustnica s hríbkami, kúsok masla a cibuľou, pupáky s makom alebo tvarohom. Všetko sa jedlo z jednej misy, žiadna ryba ani šalát neboli. Mávali sme aj suché slivky, jablčko, niekedy aj krupicovú kašu. Pod obrus sa dalo pár drobkov (drobných mincí), dala sa slama alebo ovos s klasmí, ovos sa na Štefana zobral a viazali sa ním ovocné stromky, aby bola lepšia úroda. Po večeri sa chodilo na návštevy k rodine, boli veľké spevy po dedine - vojaci na opeštákoch.

Vianoce sú kresťanským sviatkom narodenia Ježiša Krista. Pripomínate si jeho príchod na svet vo vašej rodine aj návštevou svätej omše v kostole či modlitbou?

Marek (10) - Áno, modlíme sa pri večeri a počas adventu aj pri adventnom venčeku a chodíme do kostola.

Veronika (11) - Modlíme sa pred večerou a na druhý deň ideme do kostola, ktorý je ako z rozprávky. A vždy ideme k jasličkám.

Samuel (15) - Ja chodím na ucierenň do nášho krásneho kostola a spievame tam v krojoch s celou folklórnou skupinou Podžiaran krásne vianočné pesničky. Moja obľúbená je Pri hornéj doline.

Júlia (91) a Kamila (89) - Celý december sa o 6.00 hodine ráno chodilo do kostola na RORÁTY, každý večer sa celá rodina modlila pri stole, na Štedrý večer sa chodilo do kostola na UCIERENÍ - polnočnú omšu.

Po sviatkoch do Troch kráľov sa v podvečer drápalo perie, prišlo sa, boli to tzv. sväté večery. V dnešnej dobe - covidáckej, návštevy kostola sú obmedzené, čo je na škodu.

Čo máte najradšej na Vianočiach a bez čoho si ich neviete predstaviť?

Marek (10) - Bez večere, stromčeka a darčiekov.

Nina (14) - Bez rodiny, bez vianočného stromčeka a bez pečenia medovníkov.

Samuel (15) - Bez aspoň trošky snehu.

Marek (16) - Bez tvarohových pupákov.

Denisa (31) - Bez vianočného stromčeka na dvore u Ignáta a Albínky Lališovcov.

Ida (60) - Bez rozprávok.

Helena (88) - Bez polnočnej svätej omše a krásnych kolied.

Júlia (91) a Kamila (89) - Keďysi by nám ani len nenapadlo, že nebudú biele Vianoce, že nebude sneh (že bude trebárs pršať).

Máte nejaké vianočné pranie pre seba, pre svojich blízkych a priateľov?

Prajeme všetkým, aby prežili vianočné sviatky v pokoji, láske, v zdraví v kruhu svojich najbližších. Aby sa radovali z príchodu nášho Spasiteľa, aby sa nikto na Vianoce necítil sám, aby rodiny držali pokope, aby bol pokoj a láska v rodine aj v celej krajine.

Milí čitatelia, toto vám želajú všetci, ktorých sme oslovili, a redakcia Polazníka sa pripája k ich praniu.

Pamätáte si ...

V tento sviatočný čas by som sa chcela prihovoriť tým skôr narodeným. Pospomínajte si so mnou na tie naše Vianoce tak pred 60 rokmi. Na zasnežený dvor, obrazy na oknách, čo dokáže nakresliť len mráz, a strechy vyzdobené dlhými cencúľmi.

Na dym z komínov a vržďanie čerstvého snehu pod nohami. Na praskot ohňa v kachliach vykúrenej izby. Na jeden program v televízore. Na štrnganie riadu a starostlivo prestretý mamin stôl. Na vôňu jedla a škrkanie v bruchu po celom dni pôstu. Na živý stromček postavený obyčajne v kuchyni a na jeho zdobenie. Určite si pamätáte na každú ozdobu, ktorá prešla vašimi rukami, na krehké vianočné gule, každú inú, pretože ako deti sme občas nejakú rozbili. Pamätáte si nežnosť, s akou sme sa ich dotýkali, aby sme ich nepoškodili? A na ozdoby, ktoré sme my deti vyrábali ručne celé týždne pred Vianocami? Neohrabané, nedokonalé, no jedinečné. A na salónky vyrobené z kockového cukru a zabalené v obyčajnom papieri, neskôr v staniole? Vyrábala ich naša mama spolu s nami niekoľko dlhých večerov. Na stromčeku nesmeli chýbať červené jabĺčka, plátky sušeného ovocia, vlašské orechy, šišky, ozdoby z papiera, rôzne figúrky zo slamy, neskôr sa k nim pridali aj háčkované, potom aj balené fondánové salónky a čokoládové kolekcie s farebnými obrázkami. Imitáciu snehu na stromčeku navodili anjelské vlasy - biele tenúcke vlákna, ktoré sa ťahali od vrcholu stromčeka po spodné vetvičky, i strieborné tenké pásiky staniolu, ktorými sa pokrývali vetvičky už ozdobeného stromčeka. A striebornou reťazou sa napokon obtočil celý stromček od vrcholu až po spodok. Tenké sviečky držali v kovových štipoch rozmiestnené po vetvičkách a zapalovali sa len na Štedrý večer. Aj to nie nadhlo, pretože oheň sviečok v blízkosti všetkých horľavých nástrah neraz spôsobil požiar. V škole sa po Vianociach bežne rozprávali príhody, ako doma začal horieť stromček alebo ako hasili záclony. Všetky tieto ozdoby sme každoročne vešali s láskou na vetvičky a výsledok bol dokonálny! Ten máj bol jednoducho náš. Nestál u nás už týždeň - dva dopredu, ale vtedy, keď prišiel jeho čas - na Štedrý deň doobeda. Ale aj teraz - živý či umelý, biely, červený, zlatý či farebný, v predstihu či na Posný deň vyzdobený, je náš - je symbolom najkrajších sviatkov pre deti i nás skôr narodených.

Požehnané Sviatky!

(gb)

Sviatok Troch kráľov

Sviatok Troch kráľov – deň Zjavenia Pána uzatvára vianočné obdobie. Ním si pripomínáme príchod troch mudrcov z Východu, ktorí sa prišli pokloniť novonarodenému Mesiášovi. Upozornila ich na to jasná hviezda, čo stála priamo nad maštalkou, kde sa narodil Spasiteľ. Hviezda mudrcov dovedla až k jasličkám v Betleheme. Tu padli na kolená, klaňali sa Dieťaťu a darovali mu dary – zlato, kadidlo a myrhu. Zlato symbolizuje Kristov kráľovský pôvod, kadidlo Božskú podstatu jeho existencie a myrha, používajúca sa pri balzamovaní, naznačuje Kristovu obeť za spásu ľudstva. Domov sa vracali inou cestou, aby sa Herodes nedozvedel, kde nájde Ježiša.

Na Tri kráľe sa v kostole svätí voda. Preto sa nazýva aj trojkráľová. V minulosti sa jej pripisovala veľká moc, dokonca sa aj pila, lebo ľudia verili, že ak z nej človek vypije pár glgov, bude celý rok zdravý. Podobne svätili aj kriedu, ktorá ich chránila pred zlými silami a mátohými. *Kec sa ňú človek kolom-dokola opkrúžil, ňemali k ňemu mátohi prístup.* Tento deň sa niesol v znamení

malých koledníkov prezlečených za troch kráľov. Už pred Vianocami sa dávali dokopy skupinky po troch. „S kím pvoš?“ „Ešče ňevjem, aľe šak ma zeberce, budzem aj za čjerného.“ Za toho veru chlapci nechceli chodiť. Oblečenie kráľov bolo jednoduché: *na hlavách mali také visoké čapice, jako biskup má, ľen vikšje, na rích mali navrchu ňjakú ružičku. Robili hu s tvrdého papjera, olepili bleskom (staniolom) a vistrihli dozubata. A to si nadzeli na hlavu a tuto pot krkom zavjazali. Oblečené mali také bjelé ľebo červené rúcho s plachtí či krépvého papjera. Ces prsi mali takto krížom ti pási také strapcové preložené. Nohavice si oblekli, jaké kerí mal. A na obucje mali strevice. Na palíci mali päccípú hvjezdu bľeskom obáľenú a ten trecí ból čjerní a ból sadzima zamurísani. A uš ci kráľi chodzili po domoch a spjevali: „Trja kráľi k nám prišli od Východu, raduj sa, Ježišku, z ich príchodu. Z ďaleka voňi prišli ch tebe, dovedla hích sama hvjezda z ňebe. Voňi ci srcco své obetujú, že ca verňe milujeme. Prími od nás tito dari*

pre tvoje presväté narodežje“. *jako ci trja kráľi sú viobrazení. Ci chlapci mali v rukách jeden hvjezdu, druhí pokladňičku, tak* Alebo spievali aj takto:

Mi trja kráľi

Mi trja kráľi prišli sme k vám, /:ščasjce, zdravje prajeme vám.:/ Ščasjce, zdravje duhé ľetá, /:mi sme prišli k vám zďaleka.:/ Zďaleka je cesta naša /:od Betľéma do salaša.:/ A ti čjerní na tom zadu /:ňevistrkuj na nás bradu.:/ Čože si ti takí čjerní, /:či si ot slúnka opáľeni?:/ ňeje som já opáľeni, /:aľe som z indickéj zemi.:/

Dedinou chodilo viacero takýchto skupín a ich spev oznamoval domácom, že traja kráľi už-už zaklopú na ich dvere. Všade boli vítaní, lebo všetci chceli, aby nový rok bol požehnaný aj u nich. Bolo to pekné ukončenie vianočného obdobia, bohužiaľ, teraz sa s ním stretne len veľmi zriedka.

(gb, dm)

Na vianočné chvíle ponúkame netradičnú osemsmierku

Svjatky f Papradňe

L Y P J T V T E B T Y Y G Š J A P Y F S H N
R Y Z O K J V L F R K A E L V J M P F B N W
S I E D H A Ň S I J L C D I F R G V R O S O
B Y K Á T S E Š A A A I U C I Y E V Z C X P
P E X F H J E I C J Ň T V O Ň H J N V Q O
V E T I P L N Y I K Š S N E L E P W A L V S
W V J Ľ H W H K Z R U U O Z E R O S Q K E T
E H U E E P A L A Á S P Y T W E P J A C Y N
Z Z T Q W H C X L Ľ Q A X D M J G G M K C Í
N W N M A Y O I O I Y K Z K N C D L T P T
P M V S T B M N P V T K F D U Z D V K N D
U C T Q C A E K C D Á Á V C W Q M C F B M Z
P U W U V E Í Ľ Ľ I R V J H C G J Q A E P E
Á B A O J Ľ Ľ Y H Z O O Z S L M X Y G J Y Ň
K D R G O E A T Q C R K C V Z V N O X Ň C G
Y T B R D E J Ň A V O T I C S A Č Š S A C J
S B K D W L C B O T Q A G H H F M L T V U U
O U K D U D T M Á J Z J J R R D D L W A G Q
C K A N W K R D A M O V W B I O Ā K F T S R
D I C L T D Q L B T L S U S N C T M V S U U
V A L A D O V Á N E C Ä V S M V E N Y G D
L R E B C J A D A Ľ O K R C Q P R T K T K G

Svjatková kapusniica
Ščasjitovaňje
Sväčená voda
Postní dzeň
Betľehonci
Trja kráľi
Sušjalky
Cukrolík
Švrľjaky
Stavaňje
Ucjereň
Polazie
Šestáky
Pupáky
Strova
Hrotek
Roráty
Koľada
Chľeba
Celta
Gric
Sňah
Máj
Mäd

Roman Váchalik ml. našiel takýto úlovok 27. 11. v Komjatnem.

Kúpime drevenicu v horách nad Papradnom

Môže byť stará na rekonštrukciu

0908 718 552

drevenica@naoplatku.sk

Za poskytnutie dobrého typu odmena.

Zo školských zošitov

- Voda sa varí dobre v lete, pretože v zime mrzne.
- Tma sa vyrába v tuneli.
- Viem, ako prší a sneží, ale neviem, ako napadlo blato.
- Bicykel sa skladá z hnacieho mechanizmu, ktorým som ja.

Vtipy o Vianociach

- Jožko, čo si kúpil babke pod stromček? – Futbalovú loptu. – Futbalovú loptu? Ale veď babička nehrá futbal. – Práve preto. Ona mi kúpila knižku.
- Viete, čo sa pýta detí škótsky Santa Claus? – Deti, čo si odo mňa kúpite?
- Mikuláš píše Jožkovi: Pri takýchto cenách energie ti už nemôžem darovať ani uhlie.
- Pán Novák sa rozhodne, že uloví vianočného kapra. Zoberie náradie a začne sekať do ľadu. Odrazu príde nejaký pán a kričí: - Okamžite prestaňte sekať do toho ľadu! – Akým právom mi to zakazujete? – Právom správcu zimného štadióna!
- Jožko sa chváli kamarátom, že naučil žiť kapra na suchu. – Mohli by sme ho vidieť? – Žiaľ, nie. Minulý týždeň spadol do vedra s vodou a utopil sa.
- Idú dve blondínky po ulici a jedna hovorí: - Vieš, že tento rok budú Vianoce v piatok? Druhá na to: - Dúfam, že nie trinásteho!
- V škótskej rodine: - Detičky, už ste si pozreli darčeky? – Áno. – Tak ich pekne zabaľte, aby sa do budúcich Vianoc nezaprášili.

Žiacke vianočné prskavky

Keď sa mamičke začne dymiť z rúry, začína sa kúzlo Vianoc.

***

Pred Vianocami má mama plnú hlavu cukroví a vonia vanilkou a iným čmudom.

***

Pred Vianocami má mama mnoho práce, preto jej pomáhame tým, že radšej nič nerobím.

***

Vianočné pohľadnice posielame rodine a známym, aby aj oni vedeli, že sú Vianoce.

***

Na Štedrý deň čakáme celý rok už od rána.

***

Zo starých vianočných zvykov dodržiavame v našej rodine najmä ten, že sa dívame dlho na televíziu.

Krása Vianoc spočíva tiež v tom, že vstávam, až keď vstanem.

***

Ja ani sestra cez Vianoce nikdy alkoholické nápoje nedostávame, nám býva zle len z prejedenia.

***

Poézia Vianoc je, keď otec dostane pod stromček koňak jedna báseň.

***

Najväčšiu radosť z darčiek máva naša mamička, ktorá sa z nich raduje ešte dlho po Vianociach, keď ich chodí vymieňať.

***

Zo smrekov sa robia zápalky a nábytok, prípadne aj radostné Vianoce.

***

Na Silvestra k nám príde mnoho známych, a tak nás deti odvezú k rozumnej starej mame.

Pôstná kapusnica

Do kapusnice (ščiavy z kyslej kapusty) pridáme trochu kyslej kapusty, pár strúčik cesneku, podľa chuti soli, kmínu, za hrsc suchých húb a necháme variť, pokiaľ huby nezmäknú. Nakoniec pridáme trochu masla. Jeme ju s uvarenými zemiakmi.

Bjelá kapusnica z hubami (áj Svjatková)

Ze suda nabereme kapusnicu aj s trochú kapusty. Jake moc kyslá, pridáme bimánek vody podľa chuti, sušené huby a dáme variť aj s cesnekom. Jak treba prisolíme a po chvíľke zatrepeme zátrjepku urobenú ze smatánky a múky. Vyľejeme ju do kapusnice a ešče pridáme na masle opraženú napoly roskrojenú cibuľu a necháme prevariť.

Upečte si nami jablká s medom

Suroviny: jablká, med, orechy, voda na podliatie

Postup: Jablká olúpeme, prekrájame na polovice a vykrojíme jaderníky. Do vzniknutých mištičiek v jablkách dáme med a orechy. Dáme na plech, podlejeme vodou, necháme zapiecť v rúre. Môžeme podávať posypané strúhanou bielou čokoládou. Dobrú chuť!

Zasmejme sa

Mamiiii, ja by som chcela na Vianoce psa..... - Nevymýšľaj! Bude kapor ako každý rok !

***

- Pán riaditeľ, môžete mi dať zajtra voľno? pýta sa v práci pán Novák. Manželka chce, aby som jej pomohol s vianočným upratovaním. - Z takého dôvodu vám predsa nebudem dávať voľno! rezolútne to odmietne riaditeľ. - Ďakujem, vydýchne si zamestnanec. Vedel som, že je na vás spoľahnutie.

***

Muž vyberá vianočný darček: - Máte niečo lacné, užitočné a pekné? - Čo povieť na tieto vreckovky, ukazuje ochotne predavačka, pre koho to chcete?

- Pre manželku. - Tak to bude určite prekvapená. - To áno, súhlasí muž, ona si myslí, že dostane pod stromček kožuš!

***

Na Vianoce hovorí mamička Jožkovi: - Jožko, zapál vianočný stromček. O chvíľu príde Jožko a hovorí: - Aj sviečky?

***

- Na Silvestra sme mali takú zábavu, že sme sa až za bruchá chytali... - No, aj nám bolo tak zle, ale z husaciny!

Memoriál Jozefa Vachalíka

Rok od posledného memoriálu ubehol ako voda, a tak sme sa všetci, čo sme si vážili a vážime prácu bývalého funkcionára Jozefa Vachalíka, stretli **11. júla** na ďalšom ročníku tohto futbalového turnaja. Turnaj je už tradične záležitosťou starých pánov Papradna a Brvnišťa, ktorých následne vystriedajú na futbalovom trávniku hráči **A mužstiev** zo spomínaných obcí. Tentoraz nám počasie neprialo, ale o to viac chutil guláš od majstrov tohto remesla Fera Hromadíka a Mira Galka. Účasťou na podujatí nás potešili starosta obce Roman Španihel a aj náš pán farár Martin Hruška.

Kam zmizli zimné detské radovánky?

Vyštípané detské líca, snehové záveje, poriadna chumelica aj s meluzínou, mrazivé noci, strieň pod nohami, ochutnávka čerstvo napadaného snehu či zmrznutých cencúľov... To všetko, a nielen to, neodmysliteľne patrilo k zime. Vráťme sa v čase a zaspomínajme si, ako sme sa každý rok nevedeli dočkať zimných detských radovánok.

Lyžovačka

Všetky deti mali drevené lyže jednej značky, ale nikto sa nestážoval a nevyvyšoval nad druhého.

Sánkovačka

Dievčatá s ručníkmi na hlavách a s prehodenými vlnákmi cez plecia, chlapci v obnosených kožuchoch aj o dve-tri čísla väčších, čo zdedili po starších súrodencoch, a baranicami na ušiach, to bola výbava detí na svahoch a vŕškoch pri sánkovačke. Starší si určite pamätajú na sánkovačku s vrecami naplnenými slamou, tí neskôr narodení zase na sánkovačku dvoch-troch detí ulepených na jedných saniach. Spomínate si na sane – vejačky? Viezli sa na nich aj desiaty a ten, kto sa na nezmestil, bežal dolu kopcom za ostatnými. Pri križi pod Dúbravou sa nasadlo na vrecia a sane a hor sa spúšťať sa dolu brehom! Rozbehli sa dolu Hončekima a skončili vždy u Bulíkvo v záhradke. Červené nosy aj líca, vyťahnuté slzy od mrazu, zájdené za nechtami, poriadne premrznutí a ošľahaní vetrom vydržali na saniach celé hodiny, aby zajtra sa zišli na kopci znova. Málokto ochorel, a tak zábave nebolo konca-kraja od novembra do marca.

Komповanie na ľade

Sekerou si deti odrúbali kus ľadu najčastejšie v stave, postavili sa naň a palicou sa odrazili od dna smerom do stredu. Bola to pre ne poriadna výzva, pretože museli na šmykľavej kryhe udržať rovnováhu. Nikto predsa nechcel skončiť v ľadovej vode. Ale boli aj takí, čo toto umenie podcenili, a skončili v rieke.

Hokejové zápasy

Baluchovci vs. Hrnčovci, Diškovci vs. Tomášovci, Papradno vs. Jasenica a iní. Klziská neboli, ľadovú plochu ohraničenú snehovými mantinelmi si hráči pripravovali sami na šmykľavej ceste alebo zamrznutej rieke. Hokejky si tiež museli najskôr 'pohľadať' a potom aj sami vyrobiť. Vyšli hore kopcom na Dúbravu, tu našli pevné bukové konáre, z ktorých si ich doma vyrobili. Ščeľo Matiším skonštruoval pevné brankárske chrániče z dosiek a na topánky si chlapci nasadili železné kvintáky, ktoré si podľa veľkosti nohy stiahli kľúčikom. Tak vyzerali hráčske korčule. Nepotrebovali žiadne športové úbory či dresy, žiadne otepľovačky. Navliekli na seba staré vyťahané tepláky a bundy vypchané unikátnym chráničom – slamou a začali hrať. Keď im tieklo z nosa, nemali pri sebe žiadne látkové či papierové vreckovky. Sopeľ jednoducho utreli do rukáva a hralo sa ďalej. V jednom kuse, bez prestávky. Na ceste využili kriketovú loptičku, ktorú si „požičali“ zo školského dvora a na ľade prebiehali nemilosrdné boje s drevenými pukmi z bukového alebo bôrového dreva. Zápasy často končili nadávkami, hádkou, ba niekedy sa ani nedohrali pre vzájomnú bitku. Nezhody boli za okamih urovnané a hralo sa ďalej. Vonku im bolo tak dobre, že sa často pobrali domov, až keď bola úplná tma. Bola to ich zábava a život. Byť tak aspoň na moment zase dieťaťom!

(dm)

Vydavateľ: Obec Papradno, 018 13 Papradno č. 315, IČO:00317594. **Redakčná rada:** Ing.Věra Lališová, e-mail: viera.lalisova@csspapradno.sk, Ing. Anna Pozníková, Mgr. Denisa Macošincová, e-mail: papradno@papradno.sk. **Príprava pre tlač:** Viera Petříková. **Tlač:** PNprint, Piešťany. **Náklad:** 1 100 výtlačkov. Povolené Okresným úradom Považská Bystrica, odbor všeobecnej vnútornej správy. **Reg. číslo:** EV 3232/09, ISSN 1338-8037. **Cena výtlačku:** bezplatne.